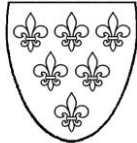
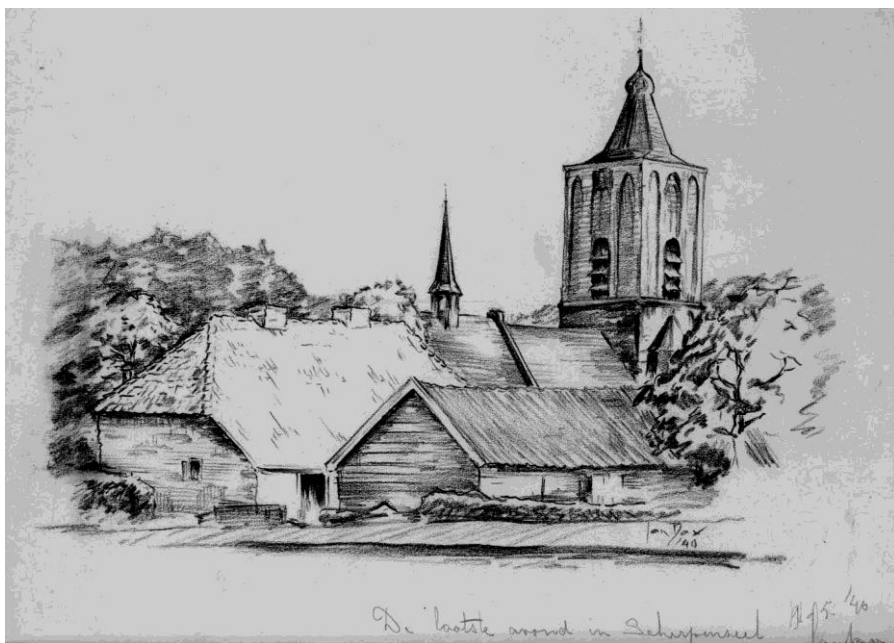

VERENIGING
OUD
SCHERPENZEEL

22^e jaargang nr. 4
december 2010

Vereniging Oud - Scherpenzeel

In dit nummer:

<i>Van de Bestuurstafel</i>	3
<i>Uitnodiging ledenvergadering</i>	4
<i>Van de penningmeester</i>	5
<i>Open dag in teken van sinterklaasviering</i>	5
<i>Bedrijfsbezoek Geefshuysen B.V.</i>	6
<i>“Noe eerst effe Proate!”</i>	11
<i>Van koffiehuis tot Buitenplaats</i>	30
<i>Dorpsstratschool (1940-1980)</i>	39
<i>Winterwandeling en erwtensoep tijdens open dag</i>	40
<i>Historische kerstgroet</i>	41

De kopij voor het maartnummer 2011 dient uiterlijk zaterdag
19 februari a.s. te zijn ingeleverd bij de redactie.

Omslagfoto:

*Tekening van de grote kerk met als onderschrift: 'De laatste avond in Scherpenzeel
9/5/'40 Jan Bax'.*

Zie ook het verhaal op pag. 11 e.v. over deze Jan Bax.

*De foto op pag.43, het Valleikanaal in winterse sfeer, is gemaakt
door Geo van Geffen.*

VAN DE BESTUURSTAFEL

Voor u ligt de vierde en laatste uitgave van ons verenigingsblad in 2010.

Op 20 oktober jl. werd de ledenbijeenkomst gehouden. Onze plaatsgenoot Willem van Leuveren toonde ons prachtige dia's, die waren genomen van het landschap rondom Scherpenzeel. Gastspreker op deze avond was de heer Marc Wingens, directeur van de Stichting Gelders Landgoed. Hij informeerde ons over de taken en de werkwijze van de stichting. Als historische vereniging is het goed te weten wat de stichting voor ons kan betekenen.

Op 11 november jl. werd er een bezoek aan een oud Scherpenzeels bedrijf georganiseerd en wel aan het staalconstructiebedrijf Geefshuysen. Een verslag vindt u elders in het blad.

De historische Vereniging Oud Veenendaal, vierde op 19 november j.l. haar 5^e lustrum. Wij mochten daarbij aanwezig zijn en hebben het bestuur hiermede gefeliciteerd. Ter gelegenheid van dit lustrum hebben we een boek ontvangen, met daarin de beschrijvingen van 25 personen uit Veenendaal, die in het verleden van grote betekenis zijn geweest voor de ontwikkeling van Veenendaal.

Het bestuur wil graag uw aandacht vragen voor de website van de vereniging www.oudscherpenzeel.nl. U vindt er allerlei interessante informatie over onze vereniging.

Bovendien nodigen wij u uit het documentatiecentrum in het Koetshuis te bezoeken. Elke dinsdagavond van 19.00 tot 21.00 uur zijn we daar aanwezig. De koffie staat klaar!

Op 22 februari 2011 wordt de voorjaarsledenvergadering gehouden. De uitnodiging plus agenda vindt u elders in dit blad.

Nu het jaar 2010 nagenoeg voorbij is, wil ik mijn medebestuurleden, de redacteur en de vele vrijwilligers uitdrukkelijk bedanken voor hun tijd en inzet voor de vereniging. Wij kunnen terugzien op een goed verenigingsjaar. Ik wens u goede feestdagen en een voorspoedig 2011.

Namens het bestuur wens ik u veel leesplezier.

Wim Schimmel, voorzitter.

UITNODIGING LEDENVERGADERING

Op dinsdag **22 februari 2011** wordt de voorjaarsvergadering gehouden in partycentrum Boschzicht, Burg. Royaardslaan te Scherpenzeel. Aanvang **19.30 uur**.

Agenda:

- Opening en mededelingen.
- Vaststellen notulen ledenvergadering d.d. 23 februari 2010. *)
- Jaarverslag secretaris. *)
- Jaarverslag penningmeester. *)
- Begroting 2011. *)
- Verslag kascommissie.
- Benoeming kascommissie 2011.
- Bestuursverkiezing. Aftredend en herkiesbaar zijn Cobi Schuur, Jaap Smit en Martin Wassen. Voordracht voor kandidaat-bestuursleden kunnen schriftelijk, ondertekend door minimaal 5 leden, worden ingediend tot 9 februari 2011 bij de secretaris.
- Rondvraag.

*) deze stukken kunt u vanaf 9 februari 2011 inzien op de website: www.oudscherpenzeel.nl. Bovendien worden hiervan exemplaren uitgereikt op de ledenvergadering.

Na de pauze verzorgt de heer Ed Krijger van het Gilde uit Amersfoort een lezing met powerpointpresentatie over de stad Amersfoort. Alle Scherpenzeelers zijn wellicht meerdere keren in de stad geweest en juist daarom lijkt het ons als bestuur voor u interessant als een deskundige – een gids van het Gilde – u bijzondere historische plekjes laat zien.

Wij hopen dat het weer een geslaagde avond gaat worden. De zaal is vanaf 19.00 uur open en natuurlijk staat de koffie klaar.

Plattegrond van Blau

-

Amersfoort

-

Koppelpoort.

VAN DE PENNINGMEESTER

Nu het jaar 2010 al weer bijna ten einde loopt, heb ik een schatting gemaakt van de inkomsten en de uitgaven voor dit jaar. Een klein positief saldo zal naar alle waarschijnlijkheid het resultaat zijn. Dat mogen we toch een goed bericht noemen.

In de bestuursvergadering van 30 november jl. hebben we als bestuur de begroting voor het jaar 2011 besproken.

Het valt ecdhter niet mee om een begroting sluitend te krijgen, aangezien we nogal afhankelijk zijn van externe factoren zoals energieprijzen, subsidie van de gemeente Scherpenzeel en andere invloeden. Maar we denken dat we toch weer op een klein positief resultaat uitkomen.

We zijn een gezonde bruisende vereniging, zie maar naar het aantal leden, en met een goed beleid kunnen we met vertrouwen het nieuwe jaar tegemoet zien.

Zoals u van ons gewend bent, zetten we alle cijfers aan het begin het nieuwe jaar weer op onze website www.oudscherpenzeel.nl onder het 'kopje' *Financieel overzicht*.

Henk Beulenkamp, penningmeester.

OPEN DAG IN TEKEN VAN SINTERKLAASVIERING

Zaterdag 20 november jl. tijdens de open dag was er volop gelegenheid om te kunnen zien hoe het sinterklaasfeest in ons dorp door de jaren heen werd beleefd. De bestuursleden Piet Valkenburg en Wim van den Berg hadden een bijzonder fraaie en overzichtelijke tentoonstelling samengesteld.

Speculaasplanken, bundels met sinterklaasversjes, knipselalbums, sinterklaas-attributen en siervoorwerpen waren te bezichtigen.

Naast eigen materiaal was veel beschikbaar gesteld door bakkerij Ritmeester en door onze plaatsgenote mevr. Margreet van den Dool.

BEDRIJFSBEZOEK GEEFSHUYSEN B.V.

Donderdag 11 nov. jl. had staalconstructiebedrijf Geefshuysen aan de Holleweg zijn deuren geopend voor belangstellende leden van Oud-Scherpenzeel. Omdat er veel belangstelling werd verwacht, werd zowel 's middags als 's avonds een groep ontvangen.

Bep en Ben Geefshuysen aandachtig luisterend naar het verhaal over hun bedrijf.

In de knusse personeelskantine werden de gasten ontvangen door Bep Geefshuysen en zijn zoon Ben, de huidige directeur.

In het voorgesprek met bestuurslid Jan Roelofsen had Bep al aangegeven dat hij liever had, dat Jan het verhaal deed. Aan de hand van een powerpoint presentatie vertelde Jan met kennis van zaken over de ontstaansgeschiedenis en de producten van het bedrijf.

Jan Roelofsen doet zijn verhaal.

De ontstaansgeschiedenis

In het buurtschap Zeumeren, tussen Voorthuizen en Barneveld, had Bart Geefshuysen een boerenbedrijf (foto). Hij en zijn vrouw Geertje Velthuizen kregen 5 kinderen - 4 jongens en 1 meisje - die in Barneveld naar de Christelijke lagere Juliana-school gingen.

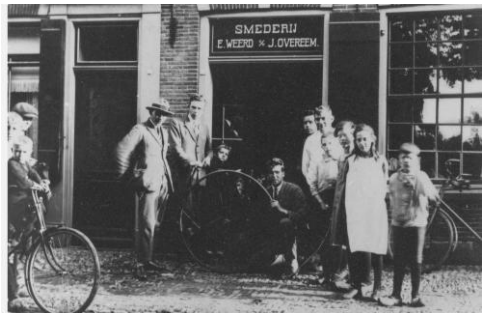

Bep als ambachtsschoolleerling.

De broers Wim (1932) en Bep(1937), gingen hierna naar de technische school in Nijkerk. Hier werden ze opgeleid in het vak machine bankwerker. Na het afronden van deze opleiding kon Wim terecht bij smederij Viets aan de Wilhelminastraat in Barneveld. Bep ging werken bij smederij Ansing in Kootwijkerbroek en na twee jaar bij constructiebedrijf Butselaar, eveneens in Kootwijkerbroek.

In 1956 verschijnt er in de Barneveldse krant een advertentie dat er een smederij te koop is in Scherpenzeel. Hoe het precies is gegaan en wie het initiatief nam weet Bep zich niet te herinneren, maar al snel stond hij met zijn broer Wim in Scherpenzeel en waren ze de eigenaren van een vervallen smederij. Het schijnt er nogal een bende geweest te zijn, maar dit heeft hen niet afschrikt, misschien zelfs extra gemotiveerd er iets moois uit te ontwikkelen. Het betrof de smederij van Bart Weerd aan de Dorpsstraat (*foto*), waar tegenwoordig Kelderman optiek en de Wereldwinkel zijn gevestigd. Op deze plaats was in 1921 Jan Overeem een smederij begonnen. Overeem ging zich meer en meer toeleggen op serieproducten zoals ketting-kastbeugels. Toen zij in 1945 naar een groter pand aan het Oosteinde verhuisden, heeft knecht Bart Weerd de smederij voortgezet.

(Voor de verdere geschiedenis van Overeem verwijzen we u graag naar de website van Oud Scherpenzeel/digitaal archief/artikelen uit het verenigingsblad/jaargangen 1996 tot 2002.)

Producten

De gebroeders Wim en Bep Geefshuysen waren handige jongens die hun ogen goed de kost gaven. Zij ontdekten dat er in de landbouw nog veel te mechaniseren viel. Het ging bij hen verder dan wachten op opdrachten

van de boeren en anderen die behoefte aan smeedwerk hadden. Zij ontwikkelden hun eigen producten, bij voorkeur samen met een eerste afnemer die het product in de praktijk kon toetsen.

Een van de eerste grote projecten was een sjofel, die zij samen met Job van Ginkel (broer van Wuf en Aart van Ginaf in Ederveen) ontwikkelden.

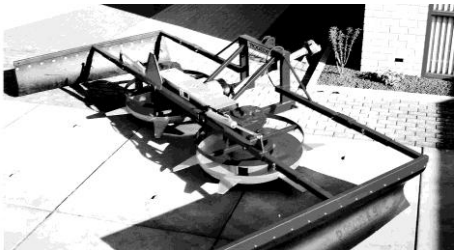

*Links een kuilvoerverdeler,
rechts Wim Geefshuysen
naast een sjofel.*

Maar ook gierpompen, mestmixers, mestschuiven, kuilvoerverdelers en bietensnijders, meestal aangedreven door de aftak-as van een tractor, werden door hen ontwikkeld en gebouwd.

Het meeste succes hadden de Geefshuysens met de zgn. *Rogedi* (foto). Dit was een 1 of 2 bladige kuilvoerverdeler, die een breedte van ruim 5 meter aan kon. Dit apparaat werd door Geefshuysen (**ge**) ontwikkeld met loonwerker Robertsen (**Ro**). De bouw werd

grotendeels gedaan door Geefshuysen medewerker Dik Robertsen (**di**). Het draaiend gedeelte werd gevormd door een as van een militaire Daf YA 316. Op de dump in Zeist werden door Bep eens 1200 van zulke assen in één keer afgenomen!

Bedrijfsuitbreiding

De beschikbare ruimte werd te klein en in 1960 werd uitgekeken naar een grotere locatie. Bovendien zouden de broers ook wel graag bij hun bedrijf willen wonen. Verderop in de Dorpsstraat, tegenover het gemeentehuis werd een dubbel woonhuis, het voormalige postkantoor, aangeboden. Hierachter was veel ruimte waar een grote werkplaats kon worden gebouwd. Dit was een goede keus en hier hadden Wim en Bep de

mogelijkheid om grote spanten voor de bouw te maken. Dit was namelijk de richting waarin zij zich steeds meer bewogen. Ook lange profielen voor stellingbouw, die door Overeem werden gevormd en bij Geefshuysen dmv lassen werden samengesteld, konden hier worden verwerkt.

In 1960 werd de eerste helft van de hal gebouwd; enkele jaren later werd de tweede helft er bij gezet *(foto)*.

De kwaliteit van hun dubbele woonhuis *(foto)* viel tegen en begin jaren '70 werd besloten dit in z'n geheel af te breken en er een nieuw huis voor in de plaats te zetten. Het viel nog niet mee om het ontwerp door de schoonheidscommissie te krijgen, maar met wat duw- en trekwerk kregen ze het voor elkaar.

In 1990 trok Wim zich uit het bedrijf

terug en ging Bep alleen verder, met het plezierige vooruitzicht dat zoon Ben zich aan het warmlopen was om in het bedrijf te komen en dit, op den duur, over te nemen. In 1993 trad Ben toe tot de bedrijfsleiding. Door zijn opleiding en visie, maar vooral ook durf, werden steeds grotere staalconstructie projecten binnengehaald.

Het pand in de Dorpsstraat werd veel te klein en er werd in 1992 begonnen met onderzoek naar een grotere locatie. Ook het feit dat het transport van de gigantische spantdelen en andere producten vanuit het centrum van het dorp steeds lastiger werd, zette daartoe aan.

In 1997 werd het schitterende

nieuwe pand aan de Holleweg betrokken *(foto)*. Uiteraard opgebouwd uit zelf geproduceerde stalen kolommen, spanten en andere staalconstructiedelen. Daarmee werd de kantoor- en fabrieksoppervlakte vervijfvoudigd!

Louise en Ben met hun huwelijksmotor. vlakke te vergroten!

Toen Bep 65 werd, in 2002, trok hij zich terug en nam Ben de volledige leiding op zich, ondersteund door het administratieve werk van zijn vrouw Louise. Dat hen dit is toevertrouwd blijkt wel uit het feit dat, zelfs in economisch minder florissante tijden, het bedrijf gonst van de activiteiten. Er wordt al weer uitgekeken naar mogelijkheden om het bedrijfsopper-

Het is boeiend om met de oprichter van een bedrijf de ontwikkeling van een kleine smederij tot een gerenommeerd staalconstructiebedrijf te volgen. Prachtig om te zien hoe een nieuwe generatie met eigen visie kansen in de markt benut om groei te realiseren.

Op de werkvloer

De belangstellenden kregen ruim de gelegenheid om een kijkje te nemen op de werkvloer, waar Bep en Ben Geefshuysen uitleg gaven over de verschillende onderdelen van het productieproces. Het personeel werkte ondertussen rustig door. Nou ja, rustig, hier en daar vlogen de vonken er vanaf.

Na afloop werd in de kantine onder het genot van een drankje nog wat nagepraat. De bezoekers waren erg onder de indruk van dit boeiende en gastvrije bedrijfsbezoek.

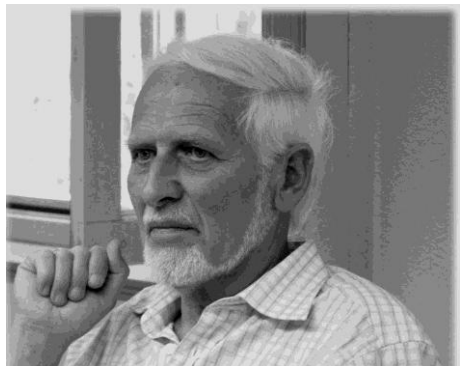
“NOE EERST EFFE PROATE!”

In de rubriek “Noe eerst effe Proate!” interviewt Piet Valkenburg jonge en oude, bekende en onbekende, kortom allerlei Scherpenzelaars die iets leuks of interessants over Scherpenzeel te vertellen hebben.

Op dinsdag 6 juli 2010 bezocht een kleine delegatie het documentatiecentrum van de vereniging Oud-Scherpenzeel. Deze delegatie bestond uit Govert Bax, zijn zoon Arjen Bax en de broers Theo en Gerard Bakker. Govert Bax bleek de zoon van Jan Bax, een soldaat die in 1939 en 1940 tijdens de mobilisatie in Scherpenzeel heeft verbleven. Tijdens dit verblijf heeft Jan Bax, als verwoed tekenaar, diverse tekeningen gemaakt in Scherpenzeel en omgeving, wat vanzelfsprekend een zeer interessant gegeven is voor een historische vereniging. Vandaar dat voor deze 19^e aflevering van “Noe eerst effe Proate” Govert Bax is geïnterviewd, ondanks het feit dat hij geen Scherpenzeelaar is. Het interview is deels tot stand gekomen op die 6^e juli en deels via mail, maar grotendeels via een epistel, dat door Govert Bax zelf is opgesteld en waarin hij de belevenissen van zijn vader vertelt.

Govert Bax (*foto*) aan het woord, “Dit verhaal gaat over mijn vader Jan Adriaan Bax. Mijn vader heeft altijd veel verhalen verteld over zijn leven vanaf zijn jeugd tot aan zijn trouwen. Veel heb ik kunnen onthouden en door de jaren heen opgeschreven, waarbij de computer voor mij een belangrijk hulpmiddel was. Geheel in zijn stijl heb ik dit levensverhaal van mijn vader genoemd “Ik ben tekenaar”

Mijn vader Jan Bax is geboren te Haarlemmermeer op 28 oktober 1909. Hij is nog maar kort geleden overleden, op 20 juni 2008 te Twello. Zijn ouders waren Govert Bax, geboren te Haarlemmermeer in 1879 en overleden te Santpoort in 1967 en Pieterella Margaretha Boll, geboren te Haarlemmermeer in 1883 en daar overleden in 1955. Jan Bax kwam uit een gezin van vier kinderen. Hij was zelf de oudste en had twee broers , Adriaan Jan (uit 1912) en Teunis (uit 1918) en een zus, Cornelia (uit 1915).

Aardappels rooien.

In dat milieu groeide Jan op en men vond het bespottelijk, dat Jan zijn zakgeld besteedde aan schijnbaar nutteloze zaken, zoals muziek en tekenlessen. Jan ontwikkelde echter een waar tekentalent en hierdoor zou hij na de oorlog een baan krijgen bij de plaatselijke drukkerij. Jan kon hierdoor het arbeidersmilieu voorgoed verlaten. Dat had hij mede te danken aan zijn tegendraads, koppig en eigenwijs karakter.

Toen Jan net naar de lagere school ging, stierf zijn opa Boll. Dat was voor Jan een verdrietig begin. In de eerste vier klassen was hij geen opvallende leerling, integendeel. Een schuw, ondervoed ventje, te klein voor zijn leeftijd, lopend in kleren waarvoor hij zich schaamde. Hij droeg een oude jas, weliswaar versteld, aangesmeerd door de jood langs de deur; knoopjesschoenen – 'meisjesschoenen' pestten ze in de klas – van de jood uit Leiden en een pet met een split. "Moet je die jongen van Bax zien", hoorde hij achter zich zeggen. Die opmerking van een kerkganger, die achter hem liep bij het uitgaan van de kerk, zou hij nooit meer vergeten. Het bezorgde hem een minderwaardigheidscomplex, dat hem zijn leven lang geplaagd heeft.

Zijn gevoel voor rechtvaardigheid werd in de klas danig gekrenkt door de schooljuffrouw. De boerendochters werden behandeld met ruime belangstelling, terwijl aan hem schijnbaar geen eer was te behalen. Hij heeft het altijd vreemd gevonden, dat de meeste kinderen uit zijn klas bij hun voornaam genoemd werden, maar hij bleef altijd "Jan Bax".

Dit veranderde echter in de vijfde klas. Hij werd door de meester naar voren gehaald, omdat deze ontdekte, dat Jan een slecht gehoor had. De verhoogde aandacht had gevolgen. Hij bleek in korte tijd tot de besten van de klas te behoren. "Het spant erom", zei de bovenmeester, toen hij traditiegetrouw voor de zomervakantie de overgangsrapporten kwam uitdelen. Jan begreep aanvankelijk niet, wat hij bedoelde. Zijn rapport lag echter samen met dat van een klasgenote boven op de stapel, zij waren de besten van de klas.

Zijn gedrevenheid voor tekenen was toen al opvallend. Hij oefende zijn talent op school, op de lei en thuis - bij gebrek aan papier - met een stompje potlood op de wikkel van de Hoofddorpse Courant, die tweemaal per week verscheen. Hij was zo blij, toen z'n moeder een verfdoois voor hem kocht met blokjes, die na flink kwasten een bleke kleur en een kale penseel opleverden. Maar moeder gunde hem zijn vreugde niet helemaal. "Voor wat hoort wat. Je moet voor mij die bloempotten eens mooi rood verven", zei ze. Toen was het rood op en de penseel versleten.

Hij mocht na lang zeuren voor een dubbeltje een lineaal kopen, net zo een als die van zijn klasgenoten. Daarmee kon je mooi rechte lijntjes trekken om de letters tussen te schrijven. Dat lukte echter niet nadat z'n moeder er met een hete pook zijn naam in had gebrand. Wat had Jan de smoor in. Van de meester kreeg hij eens een standje. Hij mocht tijdens de tekenles geen lijnen met de lineaal trekken. Zelfs toen Jan demonstreerde, hoe hij met zijn pink glijdend langs de rand van z'n lei een rechte lijn kon tekenen, wilde de meester hem niet geloven.

Jan Bax was in die tijd nog een tenger ventje, maar groot genoeg om 's zomers met zijn ouders mee te gaan als arenraper. Vader Bax had bij boer Voorthuizen het zichten van een stuk tarwe aangenomen; moeder ging mee als bindster. Jan heeft de kunst al vroeg afgekeken. Het zichten deed je met een korte zeis en een mathaak. Van links naar rechts sloeg je achtmaal in over een zwad van ca. 2 meter om vervolgens van rechts naar links net zo'n stuk uit te halen. Met de mathaak rolde je de halmen op tot een schoof. Als er een bindster achter je stond, werd de uithaalbeweging

veranderd in het uitleggen, waarbij je de halmen tegen je linker scheenbeen liet vallen, zodat de aren achterwaarts neervielen. Dat was gemakkelijker voor de bindster. Als maaier had je leren beenkappen, want stro is scherp.

Een bindster (foto) kon bij voldoende handigheid twee maaiers bijhouden en had in dat geval recht op een derde van de aangenomen loonsom. Haar werk bestond uit het schoven binden met een 'wis' halmen, uit ophokken - acht schoven in een hok en vier schoven er aan de

kopgevels tegenaan - en uit pijlen rapen. Met dat laatste had je weer een nieuwe wis in de hand voor de volgende schoof. Je kon even de rug rechten als je rende van maaier naar maaier. Zowel het maaien als het binden was werk voor mensen met een sterke rug. Maar dat gold voor bijna alle boerenwerk. Je werkte zo, dat je je krachten spaarde en het de hele dag vol kon houden, maar toch volgens de geldende norm aan de dagtaak kwam.

Ondanks het dringend advies van de bovenmeester was het Jan niet vergund, om verder te leren. Zodra hij als oudste van vier kinderen aan de leerplicht kon worden onttrokken, nam vader hem mee naar de boer om het gezinsinkomen te verhogen. Zijn verjaardag was op 29 oktober, dus trof hij een slecht seizoen, om met het boerenvak te beginnen; bieten koppen en op hoopjes gooien in guur en koud weer. Zo vierde hij zijn twaalfde verjaardag, kleumend met ijskoude handen. Gelukkig mocht hij om vier uur vast naar huis. Tot zijn verrassing had moeder oliebollen gebakken. Dat maakte veel goed. "Of ik van de hel in de hemel kwam, met een oliebol achter de warme kachel", vertelde hij eens.

Zo begon hij zijn carrière als boerenknecht. Twintig jaar daarvoor (in 1901) had de leerplichtwet een einde gemaakt aan de wet op de kinderarbeid uit 1874, kinderen onder de twaalf jaar mochten niet werken. Deze wijze van handelen door ouders was dus in die tijd vrij normaal. Veel leeftijdgenoten van Jan ondergingen hetzelfde lot. Het werk, ook voor twaalfjarigen, was zwaar en de dagen lang.

Vader Bax had meerdere broers, waarvan Cornelis, getrouwd met Corrie van 't Zelfde, een boerderij pachtte bij Stichting De Glindhorst in Barneveld. Deze instelling, in 1911 opgericht door ds. R.J.W. Rudolph, ving kinderen op die niet in een ouderlijk milieu konden opgroeien. De kinderen werden ondergebracht bij boerengezinnen.

Vader Bax wilde zijn broer in Barneveld eens bezoeken en Jan mocht mee om daar een week te logeren. Met de trein ging het naar Amersfoort. Vandaar konden ze meerijden met het Fordje van de stichting. Men kwam de dominee afhalen, die daar die zondag zou preken. Jan speelde daar met zijn nichten en neven en had er een fijne tijd.

Jan begon, ondanks de schrale pot, maar dank zij het harde boerenwerk aardig uit de kluiten te schieten. Dat werd hem door zijn oudere maten regelmatig te verstaan gegeven. En hij had een koppige aard. "Doe als je broer Arjaan", werd hem vaak te verstaan gegeven, "en spaar je zakgeld op". Maar hij sloeg de raad van zijn ouders in de wind en gaf zijn centen weloverwogen uit aan zaken, die hij belangrijker vond dan sparen.

Naast zijn tekentalent was hem gevoel voor muziek met de paplepel ingegoten. Zijn moeder was gewend, onder het werk te zingen, veelal op noten do-ré-mi. Volgens eigen zeggen had Jan dit al door, toen hij nog in het hobbelpaard zat. Hij hobbelde dus op "dojeemi". De dokter, die dat hoorde, noemde hem een wonderkind.

Van zijn eerste zakgeld kocht hij onder veel kritiek een 6-gats blokfluitje; die fluit is nog steeds familiebezit. Een viool kocht hij, weer met veel weerstand van de familie, toen hij een jaar of achttien was. Waarschijnlijk was hij al op dat idee gekomen, toen hij er over las in een leesboekje op de lagere school. Henk Marsbergen, een vriend van hem, had ook een viool, waarmee hij iedere week les haalde bij de dochter van de koster in Hillegom. Dat kostte hem twee kwartjes. Toen Henk enkele lessen gevolgd had, kon Jan het wel van hem leren - voor een kwartje per les. Naar zijn zeggen heeft Jan altijd last gehad van een verkeerde streek met de strijkstok, aangeleerd bij zijn eerste lessen. Later speelde Jan in een orkest, ondanks de verkeerd aangeleerde techniek.

Het zakgeld van Jan was ook nodig voor het nemen van tekenlessen. Het commentaar van zijn ouders was, "Geld verknoeien, Rembrandt is ook arm gestorven". Menige boer in de Haarlemmermeer wist later met trots de plaats aan te wijzen in de schuur, waar Jan Bax ooit tijdens regenverlet zijn tijd had gedood met het maken van potloodtekeningen op de wand.

In deze tijd ging Jan als vijftienjarige met vrienden mee naar de tuinders in de bollenstreek. Eerst bij een bollenkweker achter aan de Venenburgerlaan, vlak bij de Stationsweg van Lisse. Daar moesten ze hyacinten stropen. Het was elke dag een hele fietstocht van en naar 't Kabel, zo'n 16 km. Later kon hij aan het werk in de tuinderij van Schilpzand in Hillegom, dat was een stuk dichterbij. De tuinbaas daar heette Kloek. Hij kwam uit Dedemsvaart en had het vak geleerd bij de vader van Mien Ruys (later een bekende en toonaangevende tuinarchitect). Jan Bax heeft daar veel geleerd. Kennis van vaste planten en alle Latijnse namen werden daar onuitwisbaar in zijn geheugen geprent. Later bij drukkerij Argo kwam dit goed van pas bij het tekenen van de catalogi van bloemen en planten voor verzendhuizen in de Bollenstreek.

In 1929 moest Jan voor zijn nummer in militaire dienst. Zijn kazerne en opleiding waren bij het 2de Legerkorps, 10de Regiment Infanterie in Ede. Het was voor hem bepaald geen straf. In de Harskamp werd hij scherpschutter (*foto, geknield 2^e v.r.*). De 40-urige werkweek in plaats van 68 uur in zijn vorige bestaan waren een verlichting. Voor hem als arbeider uit de Haarlemmermeer was dat een prachtige tijd in een nieuwe omgeving met geweldige indrukken. Met z'n dienstkameraden heeft hij veel in de omgeving gefietst. Uit zijn groep van ongeveer 25 mannen

moesten vier korporaals gekozen worden. Omdat Jan ook naar militaire maatstaven pienterder was dan de gemiddelde man, zwaaide hij af als korporaal.

Thuis werd het oude leven hervat. Weliswaar had Jan met de gedachte gespeeld, te tekenen als beroepsmilitair, maar daar is het niet van gekomen. Thuis moest er brood op de plank komen; z'n vader had al een baan voor hem. Bovendien had hij een aangeboren afkeer van ingrijpende veranderingen. Misschien om deze reden en uit solidariteit met zijn ouders heeft hij van zijn idee afgezien. Maar toen hij weer eenzaam in de polder stond, barstte hij - naar eigen zeggen - de eerste tijd van heimwee naar de gezelligheid en de kameraden uit dienst. Later verzuchtte hij meer dan eens, dat hij spijt had, niet de kans te hebben aangegrepen, als beroepsmilitair naar Nederlands-Indië te zijn gegaan. Wel volgde hij tekenlessen.

Jan werkte als daggelder bij veel boeren in de omgeving. Hij heeft daar het begin van de luchtvaart rond Schiphol meegemaakt. Daar was eerst een militair vliegveld met enkele loodsen en een grasveld als start- en landingsbaan. Jan zag soms hoe een vliegtuig een noodlanding maakte in de nabijheid van de landarbeiders. Als je de constructie van zo'n machine van dichtbij zag, snapte je niet, dat zoiets in de lucht kon blijven. Met triplex en dunne draadjes zaten de toestellen in elkaar.

Jan Bax heeft ook jaren gewerkt aan de stro-pers bij de broers Groenewoud (*foto*) en hun dorsmachine. Oneindig zijn de verhalen over de tijd bij Ab, Jaap en consorten. Die periode heeft de meeste indruk achtergelaten. Het werd het 'circus' genoemd en stond bekend om zijn harde werkers. De aandrijving van de dorsmachine en de stro-pers gebeurde eerst met een

stoomlocomobiel. Deze had de bijzondere interesse van Jan en verborg op den duur geen geheimen meer voor hem. Later werd overgegaan op elektrische aandrijving. Het 'circus' trok zowel 's zomers als 's winters met de dorsmachine langs veel boeren in de Haarlemmermeer.

De gebruikelijke functie van Jan was die van naaldensteker bij de stropers. De hele dag was hij bezig met het insteken van draad en het wegdragen van de 50 kg zware stropakken. De boer betaalde voor de dorsmachine en daarnaast afzonderlijk de werkuren van de arbeiders bij de machine. Bovendien was het gebruikelijk dat de hele ploeg tussen de middag bij de boer aan tafel schafte.

De gezinsleden en Groenewoud kregen een lepel, vork en mes. De arbeiders alleen lepel en vork. Maar Jan vroeg ook een mes. Hij heeft zich altijd geërgerd aan onbeschoft eetgedrag. Dat had hij beslist niet van thuis meegekregen. Was het toevallig de tijd van de sperziebonen, dan aten ze die iedere dag, lekker goedkoop.

Een tragisch ongeluk, waarbij een arbeider met zijn hoofd tussen drijfriem en aandrijfpoelie in enkele tellen gedood werd, is Jan zijn leven lang op het netvlies blijven staan.

's Winters werd er in de schuur gedorst. Dan had je ook bij regen werk. Bij regen verdiende je als daggelder volgens de gewoonte niets in die tijd. Je kon het land niet in, want dan trapte je de klei vals. Je wachtte in de schuur tot het droog zou worden. Was dat niet het geval dan trok je tegen een uur of drie maar op huis aan, om het de volgende dag weer te proberen.

Jan Bax kon kwaad worden, als hij dacht aan de hoogmoed en gierigheid van sommige boeren. Ondanks de afspraak voor het dagloon, trachtten sommigen 's avonds bij het uitbetalen nog een dubbeltje in mindering te brengen door enig geheugenverlies te simuleren. Dat gevoel voor rechtvaardigheid zat er sinds zijn ervaring op de lagere school bij hem kennelijk ingebakken. Het is geen wonder, dat hij al gauw sympathie voelde voor en lid werd van de 'rooien', zoals de leden van de arbeidersbond werden genoemd.

Zijn kijk op de boeren was zwart-wit, ze kiezen elkaar in de kerkenraad en gunnen aan een arbeider bij hoge uitzondering de functie van diaken. Ze menen, dat het lid zijn van een arbeidersbond in strijd is met het christelijk geloof. De Schepper heeft het zo geregeld, dat er boeren zijn en arbeiders en daar mag je je niet tegen verzetten. Boeren zijn van de andere kant. Daar praat je niet mee als arbeider.

Er is door actie van de vakbonden gelukkig veel verbeterd, er werd later voor regenverlet en bij ziekte uitbetaald.

De mobilisatie

Al voor zijn trouwen begon voor korporaal Jan de mobilisatie in 1939 met een korte opleiding in Leiden. Hier ontmoette hij zijn toekomstige dienstkameraden en ranggenoten, Cor Stoof, Bert Wallenburg en Arie Verburg.

Na de inval in Polen door Duitsland werden in september 1939 de IJssellinie, de Grebbelinie en de Hollandse Waterlinie bemand en stellingen gebouwd. De Grebbelinie liep van Spakenburg tot de Grebbeberg tussen Rhenen en Wageningen en sloot daar aan op de Betuwestelling. Jan en zijn kameraden kwamen, deel uitmakend van het 2-10 Regiment Infanterie eind november 1939 voor de Grebbelinie terecht in het dorp Scherpenzeel. Dat lag toen aan de spoorlijn tussen Amersfoort en Kesteren en had met Woudenberg een eigen treinstation. De manschappen werden ingekwartierd in het nieuwe gebouw van de eierveiling aan de Marktstraat, waar ook jongens van het 15^e R.I. lagen. De jongens sliepen in kribben op de vloer, als varkens in het stro. Het was voor de plaatselijke bevolking van Scherpenzeel, Renswoude en andere plaatsen aanvankelijk een tijd van inschikken, want in elk huis of boerenschuur, waar enige ruimte was, werden de manschappen ondergebracht. Na enige tijd nam de sociale onrust af; men wende aan het ongerief. De middenstand deed goede zaken en het gaf vertier en stadse invloeden. Er waren veel Rotterdammers onder de soldaten.

Jan Bax, staand geheel links

De zuinigheid van de toenmalige regering kwam duidelijk naar voren. In plaats van het oefenen van de manschappen voor hun toekomstige taak werden ze aan het graven gezet en het bouwen van stellingen als voorposten aan de oostkant van de hoofdversterking. Bovendien werd te lang gewacht met het afgeven van sloopvergunningen voor huizen en boerderijen, die uit het schootsveld moesten worden verwijderd. Later

werd met grondaanemers en graafmachines de stellingbouw versneld. In de strenge winter moest in het geïnuundeerde gebied de dikke ijsvloer worden vernield om de verwachte vijand de weg te versperren.

Ondanks de oorlogsdreiging hadden Jan en zijn reeds genoemde vrienden Cor Stoof, Bert Wallenburg en Arie Verburg een prettige tijd in Scherpenzeel. Vanwege een oproep van de dominee werden ze na kerktijd uitgenodigd bij het schoolmeestersgezin Middeldorp.

Soldaten bij houtvuur.

Gezellige avonden in het Chr. Militair Tehuis.

Tweeden Kerstdag en Oudejaarsavond gaf het Comité „Chr. Militair Tehuis 1939 Scherpenzeel” een gezelligen avond aan de bezoekers.

Beide avonden was het Tehuis geheel gevuld en heerschte er een zeer gezellige sfeer.

Een ongedachte verrassing was het toen Oudejaarsavond, ongeveer half 10 Generaal Selevis een onverwacht bezoek bracht aan het Tehuis.

Juist gaf korporaal Bax een vioolnummertje, begeleid door Berth Klei aan het orgel.

De korporaal werd bij den Generaal ontboden.

De veldprediker, Ds. Lindeboom sprak den Generaal toe en dankte dezer voor de belangstelling die getoond werd ook op dezen avond, voor den geestelijken arbeid onder onze militairen.

Twee coupletten van het Wilhelmus werden gezongen, waarna de Generaal een driewerf hoera inzette op H. M. de Koningin.

Dit werd gevolgd door een driewerf hoera op den hoogen bezoeker.

De Generaal schikte daarop aan eeder tafels tusschen de jongens, gebruikte met hen de aangeboden consumptie er onderhield zich met enkele militairen.

De jeugdige declamator Jaap Zomer droeg nog een Oudejaarsavond-gedich voor.

Voor zijn vertrek sprak de Generaal een hartelijk woord tot zijn soldaten er dankte het Tehuis-Comité voor hetgeer dit voor zijn mannen deed.

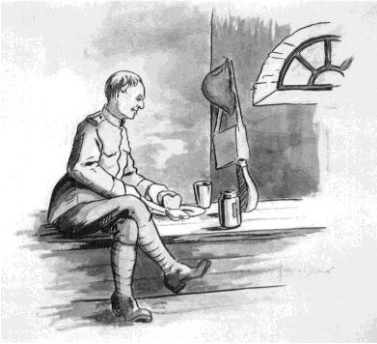
Het was een indrukwekkend moment dit bezoek, dat niet licht vergeten zal worden.

Daar kwamen ze toen regelmatig. Het was een groot gezin, waar veel werd gemusiceerd. De vader speelde orgel en twee dochters speelden evenals Jan viool. Soms werd in de serre een dochter of vriendin geportretteerd door Jan, die ook daar het tekenen niet kon laten.

Door bemiddeling van deze onderwijzer ging Jan eens, gewapend met z'n viool, naar de zoon van bovenmeester Klei, die heel verdienstelijk orgel speelde. Op Oudejaarsavond van 1939 was er in het Christelijk Militair Tehuis een gezellige avond, waar in het bijzijn van generaal Sillevius tot veler verrassing een muziekstuk ten gehore werd gebracht door korporaal Jan Bax. Bert Klei begeleidde op het orgel. Jan werd zelfs bij de generaal ontboden.

Artikel uit de Holevoet van 5 januari 1940.

De modieuze orgelstukken van Jan Zwart waren echter allesbehalve geschikt voor vioolbegeleiding. Toen bovendien bleek, dat Jan maar een arbeider was, viel hij bij deze familie Klei min of meer uit de gratie en bleef het bij enkele bezoeken. Meester Middeldorp heeft dat niet zo erg gewaardeerd van zijn baas. Later bleek, dat de organist dezelfde was als de journalist A.J. Klei, die jaren verantwoordelijk was voor het ironische kerknieuws op pagina 2 in dagblad Trouw.

'Soldaat met z'n kuch'.

Eens na een veldoefening nam het bevelvoerend kader er zijn gemak van en beval de hoogste in rang, korporaal Bax, de troep af te marcheren naar de legerplaats. Een passerende kapitein van een ander onderdeel had gezien, dat voor in de colonne een paar soldaten liepen te praten. Jan moest als verantwoordelijke korporaal bij kapitein Honijk op rapport komen. Hij kwam er gelukkig met een standje af en toen informeerde de kapitein daarna op meer menselijke manier naar zijn beroep. "Machinist" gaf Jan toen op, al zei hij er niet bij, dat dit op de locomobiel van een dorsmachine was. Toen hij bij z'n maten terugkeerde, waren die bij de deur al benieuwd naar de straf. Hij vroeg hun, voortaan beter op te letten, zodat hij niet door hun toedoen de bak in zou draaien. Van de korporaals kon hij het beste met de - veelal Rotterdamse - manschappen omgaan. Hij was ook maar een gewone jongen, alleen wat ouder.

De behoefte, om alles te tekenen wat hij mooi vond, kon hij ook tijdens de mobilisatie niet onderdrukken. Van de plaatselijke standaardmolen (foto) vlak bij de Holevoet had hij een potloodschets gemaakt, later diverse aquarellen. De Duitsers bliezen in 1945

de molen op, omdat deze in hun schootsveld lag. Van het huis van meester Middeldorp maakte hij een mooie winterse pentekening.

Er is een schets van de militaire kantine onder een hooiberg bij boerderij Sniddelaar (zie pag.28) en één van de grote kerk met het onderschrift, '*de laatste avond in Scherpenzeel 9/5/'40 Jan Bax*'. (zie voorblad)

Jan Bax kon toen niet vermoeden, dat enkele dagen later een Duitse soldaat vanaf dezelfde plek een foto zou maken, alleen minder schilderachtig.

Jan Bax trouwde in de mobilisatietijd met Catharina Schipper. Zij is geboren te Hillegom in 1906 en te Haarlemmermeer overleden in 1994. Uit dit huwelijk zouden twee kinderen worden geboren, ikzelf in 1940 en mijn zuster Helena in 1946.

Wegens de oorlogsdreiging

was het pinksterverlof ingetrokken en mochten de manschappen hun mobilisatiebestemming niet verlaten. De vrouwen werd toegestaan hun echtgenoot of verloofde te bezoeken. Vrijdag was Katrien, de vrouw van Jan, intussen vijf maanden zwanger, daarom met de tram uit Hillegom naar Leiden vertrokken en met de trein naar Scherpenzeel. Vermoedelijk logeerde ze bij de familie Middeldorp. Die 10^e mei werd heel anders dan verwacht. De soldaten mochten hun stelling niet verlaten; de bevolking en het vee moesten worden geëvacueerd. De Duitsers vielen het land binnen.

De Duitse aanval en opmars op 10 mei 1940 kwamen toch nog vrij onverwacht. De IJssellinie werd vrij snel genomen. Die morgen kreeg de burgemeester van Scherpenzeel een telegram van de commandant van het tweede legerkorps. De hele dorpsbevolking moest om 21.00 uur op het station zijn voor evacuatie per trein. Men zag aankomen, dat het dorp Scherpenzeel onder vuur zou komen te liggen. Die middag was het zeer stil in het dorp, behalve het vuren in de verte. De soldaten zaten in hun stellingen, de bevolking was aan het inpakken en de boeren dreven de koeien in grote kudden naar Wijk bij Duurstede. Daar werd het vee ingescheept en naar de Zuid-Hollandse eilanden gevaren.

Met veel oponthoud werden de inwoners in twee treinen naar Heerhugowaard vervoerd en met autobussen naar de Wieringermeer gebracht voor inkwartiering in de omliggende dorpen zoals Oude - en Nieuwe Niedorp, Winkel etc. Elk gezinlid mocht maar één koffer meenemen. Alles moest men achterlaten. Onder hen bevond zich Katrien. Zij was, zonder haar man gezien te hebben, in de evacuatie terechtgekomen en belandde met de Scherpenzeelers per trein in Heerhugowaard en met de bus in (waarschijnlijk) Winkel. De volgende dag is ze liftend achter in vrachtwagens met veel omwegen in Beverwijk gekomen. Met behulp van een vrijgeleide voor trein en tram van de burgemeester van Beverwijk arriveerde ze veilig in Hillegom bij haar ouders. Ze had alles doodkalm en zonder schade doorstaan. Haar ouders hadden flink in de rats gezeten.

Er is niet alleen bij de Grebbeberg, maar ook bij de voorposten bij Scherpenzeel zwaar gevochten. Op zondag 12 mei, eerste Pinksterdag,

werd Scherpenzeel aangevallen. Het dorp werd zwaar gehavend door enerzijds inslagen van de Duitse kanonnen en mortieren, maar ook door het vuur van de eigen batterijen westelijk van de hoofdversterking.

Jan Bax met gasmasker.

Het legeronderdeel waar Jan was ingedeeld, kreeg op 10 mei bevel, zich om 16.00 uur met diverse groepen terug te trekken westelijk van Leersum achter de Grebbelinie als reserve-afdelingen. Waarschijnlijk was dit terugtrekken van deze afdeling met veelal getrouwde mannen ook ingegeven door de zuinigheid van de overheid (kosten voor de nabestaanden). De capitulatie door generaal Winkelman van het Nederlandse leger op 15 mei kort na het bombardement op Rotterdam was al een feit vóór men in actie kon komen. Ze trokken verder terug en de mannen werden tenslotte na enkele weken zonder uitrusting naar huis gezonden. Het was een verwarrende tijd.

De Dorpsstraat.

Dat terugtrekken had voor Jan een naar gevolg, alle persoonlijke bezittingen moesten immers worden achtergelaten. Toen Jan later in Scherpenzeel terugkeerde, ontdekte hij, dat òf een Duitser òf een rover achter de linies z'n liefste bezit, zijn viool, bij de familie Middeldorp had gestolen. Ook de beide violen van de oudste dochters van Middeldorp waren weg. Het was zijn tweede, een heel goed exemplaar. Tot zijn dood heeft hij daar om getreurd. Hij zou het

instrument uit duizenden hebben herkend. Het achterblad bestond uit één stuk en de viool had een zangerig maar sterk geluid. Uit een fonds heeft hij na de oorlog een vergoeding gekregen, waarmee hij in Haarlem een nieuwe kocht, maar niet zo'n goed exemplaar als z'n oude. Zo heeft hij ook jaren vooral uit gekwetste trots gemopperd op die Duitse soldaat, die zijn fiets vorderde.

Omdat Jan als boerenarbeider deel nam aan de voedselproductie, was hij aanvankelijk vrijgesteld van werk voor de bezetter. In de laatste tijd werd dat anders en heeft hij bij razzia's onder de vloer van de voorkamer gezeten.

Jan wist van het wekelijkse ondergrondse krantje, later De Vrije Wereld. Het werd gedrukt in de oude wachtruimte van het voormalige stationsgebouw aan de Spoorstraat van Nieuw Vennep. Twee zoons van Arie van Leeuwen, Wim en Cor, wilden er de geest van het verzet mee aanwakkeren. De hele familie Van Leeuwen werkte mee tijdens de oorlog bij het drukken en verspreiden van ondergronds drukwerk.

Met een tekening, gedateerd 5 mei 1945 (*foto*), moest Jan zijn vreugde uiten over de nieuwe vrijheid, de hervormde kerktoeren van Hillegom met de driekleur in top. Met zijn zoon van vijf ging hij naar Hillegom, om daar te kijken naar de uitbundige bevrijdingsfeesten. Het was langs de Hoofdstraat bij het Hof een zee van oranje, rood, wit en blauw, hossende mensen met papieren toeters, oranje sjerpen. Als je geen oranje versiering droeg, werd je door de politie aangesproken.

Voor Jan viel sinds de mobilisatie het landwerk met z'n lange dagen van 68 uur erg zwaar. Zelfs in de tijd als militair was de werkweek niet langer dan 48 uur. In de oorlog had Jan al regelmatig tekeningen gemaakt voor 'De Vrije Wereld'. Dus was het niet zo vreemd, dat hij in 1945 benaderd werd door Wim van Leeuwen. Hij heeft wel gearzeld. Tenslotte had hij niet de door de grafische bond voorgeschreven papieren. Maar Van Leeuwen zei, "Het is momenteel zo'n rommeltje, dat die papieren er niet toe doen". Jan gaf het boerenwerk op en aanvaardde een baan bij een firma, die hij trouw zou blijven tot zijn pensioen. Hoe het mogelijk was, om een normaal loon te verdienen in 48 uur bij een drukkerij, moesten Jan en z'n vrouw nog zien. Maar als het schip strandde, kon hij altijd nog naar de boer terug. Hij heeft van deze beslissing gelukkig nooit spijt gehad. Want het was zeker wel een waagstuk. Het kleine bedrijf had een wankel financiële basis. Dat de grafische bedrijven in de na-oorlogse opbouwperiode zo'n groei zouden doormaken, was niet te voorzien.

Herbert Visser, directeur van de Vicon, wist van de capaciteiten van Jan Bax als tekenaar. Van hem kwam één van de eerste opdrachten, een reclamefolder voor een kunstmest-zaaimachine. De mechanisatie in de

landbouw ging na de oorlog in versneld tempo verder. De Vicon groeide mee en leverde veel machines in de landbouw en de melkvee-houderij. Door de mechanisatie nam de behoefte aan landarbeiders af. De mannen zochten en vonden een goed heenkomen in deze nieuwe industrie, maar ook in de regio, zoals bij de Hoogovens, Schiphol en Fokker.

Met het groeien van de Vicon leverde dit Argo veel werk, want daar zat een tekenaar, die verstand had van techniek en in ongeëvenaard korte tijd een onderdelenboek kon tekenen.

Het tekenen van o.a. prijscranten voor de bloembollenhandelaren brachten Jan een zekere faam. De prijscranten werden gedrukt op een offsetpers. In deze techniek was het aanvankelijk moeilijk, voor een goed resultaat van kleurenfotografie gebruik te maken. Alle bloemen moesten dus getekend worden. Dit was een kolfje naar de hand van Jan Bax. Daarmee bond hij veel klanten aan de Argo.

Het ontwerpen van folders, allerhande reclamewerk en briefhoofden werd professioneel aangepakt. In de jaren vijftig haalde hij enkele jaren privélessen in Amsterdam bij een grafisch ontwerper, meneer Hillen. Deze studie was een goede investering, want het vak reclame moest zich snel aanpassen aan de moderne eisen van de tijd. De productie van ontwerpen was buitengewoon groot. Niet alleen op zijn tekenkamer, maar ook 's avonds thuis ging het werk door. Volgens zijn vrouw werden 's nachts in zijn slaap de ideeën voor de volgende dag gemaakt, zodat met recht kon worden gesproken van dag- en nacht werk.

Het tekenen was een enorme drijfveer voor Jan. En hoe ontspant zich een tekenaar met zo'n grote productie op de drukkerij? Door te tekenen in de vakantie. Er waren 14 dagen vakantie per jaar en die werden zelden thuis doorgebracht. Gelukkig woonde er familie in Harderwijk en een vriendin in Bodegraven, vrienden in Benschop en later de kinderen in Twello en Dokkum.

Zelfportret Jan Bax.

Rond 1950 werden de zomervakanties in Harderwijk doorgebracht. Van het oude vissersgedeelte van de stad zijn veel potloodschetsen en aquarellen gemaakt. Ook in de Bodegraafse Meije en in Benschop werden

vakanties gehouden en werd door Jan het landschap in schetsen en aquarellen vastgelegd.

Op 29 november 1974 nam Jan afscheid van de Argo. Aan een periode van 30 jaar als reclametekenaar, of als layoutman, zoals hij zichzelf graag betitelde, was een einde gekomen. Zijn pensionering ging gepaard met feestelijkheden van de drukkerij en een open dag met een fototentoonstelling en een overzichtstentoonstelling van hobbywerk van Jan Bax.

Weer vond een grote verandering plaats in zijn leven. Zijn 'studio' werd ingericht op de logeerkamer. Vanwege zijn doofheid werd hij voor de maaltijden en de koffie door Katrien naar beneden gefloten met een oud tirailleursfluitje uit zijn diensttijd. Het liefst trok Jan er met de fiets op uit, want er lag nog veel moois op hem te wachten in en rond de Meer. Het tekenen en aquarelleren ging na het afscheid van Argo dus onverminderd door. Hij was veel te vinden aan en over de Ringvaart en keerde merkwaardig genoeg vaak terug naar oude objecten. Zo zijn er veel aquarellen van de Ringvaart.

Een reis naar Israël in maart 1975 ,vier maanden na zijn pensionering, was een hele ervaring, waarover hij niet uitverteld raakte. De vliegreis, het schilderachtige Jeruzalem met zijn bedreigende straatboefjes, de schlemiele ezeltjes, het had veel indruk op hem gemaakt en dat kwam tot uiting in een nieuwe serie aquarellen.

Op de verjaardag van hun zoon, 2 september 1994, gingen Jan en Katrien samen in een taxi voor een galonderzoek naar het ziekenhuis in Heemstede. Zij stierf op de brancard, toen ze uit de onderzoekskamer werd gereden. Jan reisde verdoofd alleen terug naar huis en belde zijn kinderen, die gelijk naar Nieuw Vennep kwamen.

Katrien (foto) was op 3 dagen na 88 jaar geworden. Later dat jaar verhuisde Jan naar een 'aanleunwoning'. Jan Bax vond weer plezier in zijn hobby en hij heeft nog 13 betrekkelijk gelukkige jaren in de nabijheid van zijn kinderen gewoond. De hele omgeving werd per fiets afgestroopt. Jan heeft nooit auto leren rijden. Toen hij geld voor een auto

had, vond hij het verkeer te druk. Hij zocht zijn schilderachtige plekken tot op hoge leeftijd dus per fiets. "Tenslotte zie je dan meer en voor mooie plekjes hoef je niet zo ver van huis". Al waren zijn doelen soms meer dan 20 km van huis verwijderd.

Jarenlang liet hij familie en goede vrienden tegen 't eind van het jaar weten, dat hij hen een goed nieuwjaar gunde. Dat vermeldde hij op een aquarel, model ansichtkaart, voor ieder persoonlijk getekend. Er moeten er meer dan 300 in omloop zijn.

"Ik ben een tekenaar"

In december 2007 werd Jan ziek. In de avond van 20 juni 2008 is hij gestorven. Zijn tekeningen, bestaande uit aquarellen, pentekeningen en potloodtekeningen zijn verzameld en gecatalogiseerd. Het totale aantal tekeningen is 1265.

"Ik ben een tekenaar" zei hij van zichzelf. Teken en heeft hij zijn lange leven gedaan met een enorme gedrevenheid.

'Cantine Sniddelaar'.

Ons bezoek aan Scherpenzeel is voor mijn zoon Arjen en mijzelf een onvergetelijke ervaring geweest. Nog van harte bedankt voor de bijzondere ontvangst in jullie mooie Koetshuis. Mijn zoon en ik hebben de hele dag genoten van de belangstelling voor een 'gewoon soldaat', die ooit in 1939-'40 van de gastvrijheid van de Scherpenzeelers heeft genoten. In dit geval was het van de familie Middeldorp, die op Zonnehof woonde. Samen met 2 nazaten, de broers Theo en Gerard Bakker, zijn we 6 juli diverse punten langs gegaan, zoals het station, waar de evacuatie plaatsvond, de hoofdverdediging en de museumboerderij, waar we Johan Lagerweij ontmoetten. We waren bij de boerderijen Klein- en Groot Sniddelaar, die in mei '40 in brand zijn gestoken. Jammer, dat de eierhal niet meer is terug te vinden.

Hoe mijn vader later zijn hobby heeft ontwikkeld als landschapsschilder, kunt U terugvinden op <http://picasaweb.google.com/BaxAtelier/>.

Succes met uw vereniging en een hartelijke groet van Govert Bax.

'Zonnehof'.

VAN KOFFIEHUIS TOT BUITENPLAATS

Gemeentelijke huisvesting in Scherpenzeel

Door de jaren heen is ons 'gemeentelijk apparaat' op verschillende locaties in het dorp gehuisvest geweest. Bleek aanvankelijk een eenvoudig koffiehuis te voldoen, later waren er plannen om een prestigieus gemeentehuis te bouwen. Waarom werd er verschillende keren verhuisd en waar 'zetelde' de gemeentelijke organisatie van Scherpenzeel?

De Valck en De Prins

Om het dorp te kunnen besturen moest er natuurlijk vergaderd worden door de heren van de gemeenteraad. Het eerste gemeentehuis in Scherpenzeel werd pas in 1887 in gebruik genomen. Daarvoor werd er op andere plaatsen vergaderd. In 1789

verleent Borchard Frederik Willem van Westerholt, Heer van Scherpenzeel, toestemming de groote Kamer, met tafel, 12 stoelen en haardstede af te staan ter raadsvergaderingen, in het huis bewoond door den Schout, zijnde de kamer boven den Kelder in onze huizing. In dit Rechthuis, De Valck of Prins genaamd (*foto*), was ook een horecagelegenheid gevestigd. Het pand bevond zich aan de Dorpsstraat ongeveer op de plaats waar nu de toegang tot het park van Huize Scherpenzeel is. Later werden de raadsvergaderingen in een ander koffiehuis en logement gehouden dat toen eveneens De Prins heette (en nog steeds heet) en daarvoor bekend stond onder de naam Het Bonte Paard. Vermoedelijk heeft de uitbater de nieuwe naam overgenomen van het voormalige schoutheuis De Valck of Prins.

Woonhuis als gemeentehuis

In 1881 werd de eerste Drankwet van kracht. Deze wet bepaalde dat lokaliteiten die voor de openbare dienst waren bestemd geen ruimtes mochten zijn die ook als vergunningslokaal (waar drank geschonken mocht worden) werden gebruikt, zodat vergaderen in De Prins niet langer was toegestaan. De Scherpenzeelse gemeenteraad moest op zoek naar een andere vergaderruimte. Eerst werd vergaderd in vertrekken die van

particulieren werden gehuurd. Een kamer in het huis van de burgemeester werd als gemeentesecretarie gebruikt.

eigenaar van Huize Scherpenzeel en vader van onze latere burgemeester Anton Royaards, een woonhuis aan de Dorpsstraat (foto's). Hij liet het pand verbouwen en verhuurde het voor 200 gulden per jaar als Raadhuis aan de gemeente Scherpenzeel.

Toen in 1884 de Openbare School werd gebouwd, werd overwogen om daarin ook naast de onderwijzerswoning het gemeentehuis onder te brengen. Om financiële redenen en vanwege ruimtegebrek is dat er toen niet van gekomen. In 1886 kocht Herman Royaards,

Op 6 september 1887 werd het als zodanig in gebruik genomen. In zijn openingstoespraak bedankte burgemeester Pool het bestuur van de Spaarbank voor de beschikbaar gestelde gelden voor de inrichting van de verschillende ruimtes.

Uiteraard vergat hij niet familie Royaards te bedanken. In het gemeentehuis was naast de secretarie, burgemeesterskamer en raadzaal ook de woning van de gemeenteveldwachter annex gemeentebode gevestigd. Vanaf 1896 bekleedde Cornelis van Brummelen deze functies, hij was getrouwd met Hendrika van Brummelen. Mejuffrouw Van Brummelen was vanaf 1906 kantoorhoudster van het hulptelegraaf- en telefoonkantoor dat tot 1920 ook in het gemeentehuis was ondergebracht. Door de gemeentesecretaris werd een archief

bijgehouden dat op de secretarie werd bewaard. Oude archieven werden op de niet afgeschoten zolder van het gemeentehuis opgeborgen en dreigden door de vochtige omstandigheden verloren te gaan. Geruchten over de bouw van een nieuw gemeentehuis deden al sinds 1923 de ronde. In 1928 bracht de Inspecteur der Gemeentearchieven een rapport uit waarin hij vermeldde dat de bewaarplaats van de archieven in het gemeentehuis onvoldoende was, hij zag ook geen mogelijkheden tot verbetering op de huidige locatie. Dit was aanleiding voor de Raad om te besluiten een nieuw gemeentehuis te bouwen.

Raadhuis of gemeentehuis?

Twaalf architecten dienden op uitnodiging een ontwerp in voor het nieuw te bouwen gemeentehuis. Gekozen werd voor het ontwerp van Ingenieurs- en Architectenbureau v.h. Jhr. A.H. Op ten Noort-Scheffers uit Utrecht. De bouw van het gemeentehuis werd gegund aan aannemersbedrijf P.W. Beijer en C.Schreuder uit Amersfoort die het voor 27.280 gulden zou gaan bouwen. Op de benedenverdieping van het gemeentehuis werd een veldwachterswoning gerealiseerd, terwijl ook twee arrestantencellen in het nieuwe pand werden gemaakt. De toenmalige veldwachter Wijnberger kreeg 160 gulden om zijn woning in te richten.

Op de eerste verdieping bevond zich de secretarie met daarachter een archiefruimte met brandvrije kluis. De burgemeesterskamer was op dezelfde verdieping evenals een vergaderruimte. De Raadzaal bevond zich op de tweede verdieping waar ook de geweren van de burgerwacht in een

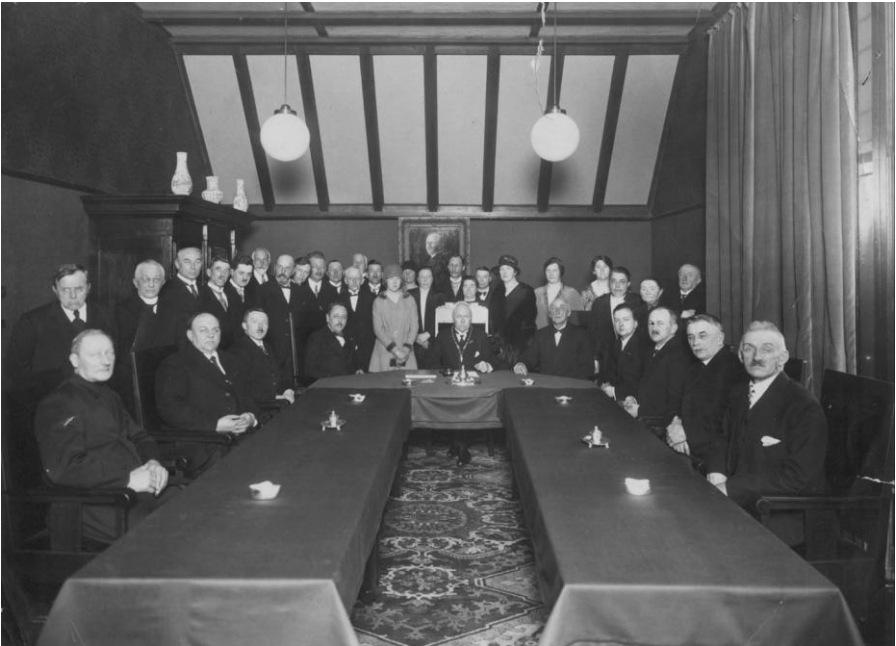
bergruimte waren opgeborgen. Het gemeentehuis stond ongeveer 25 meter van de Dorpsstraat af achter het oude gemeentehuis dat gesloopt

werd. Burgemeester Anton Royaards schonk het oude gemeentehuis aan de gemeente Scherpenzeel, zodat het zonder kosten kon worden gesloopt. Ook de benodigde grond (1030 m²) voor het nieuwe gemeentehuis werd door de familie Royaards geschonken. De breedte van het nieuwe raadhuis bedroeg 20 meter. Enkele bewoners onder aanvoering van D.Homoet tekenden bezwaar aan tegen de plannen, omdat zij vonden dat het gemeentehuis te ver van de straatweg kwam af te staan, te smal was en de aanplant van lindebomen er voor zorgde dat het gemeentehuis geheel aan 't zicht werd onttrokken. Ondanks deze bezwaren werden de plannen ongewijzigd uitgevoerd. De naburige rijwielfabriek Eris werd verzocht aan de west- en zuidzijde de ramen te voorzien van ondoorzichtig kathedraalglas.

Op zaterdag 8 maart 1930 werd in een buitengewone Raadsvergadering het nieuwe gemeentehuis officieel in gebruik genomen. De opening werd verricht door de Commissaris der Koningin in de Provincie Gelderland, Baron S. van Heemstra. Veel notabelen waren bij de inwijding aanwezig. In zijn toespraak pleitte Van Heemstra ervoor het nieuwe onderkomen niet

als Raadhuis te betitelen, zoals door sommigen werd gedaan, maar te spreken van gemeentehuis omdat die benaming tot uitdrukking bracht dat het huis voor de inwoners van de gemeente was en niet alleen voor de Raad. Tijdens de vergadering werd door wethouder A. Schimmel

stilgestaan bij het feit dat burgemeester Royaards dertig jaar eerste burger van Scherpenzeel was. De wethouder memoreerde wat de familie Royaards voor het dorp had betekend waarbij hij o.a. wees op de stichting van de Bewaarschool (naast het oude gemeentehuis), de Wilhelmina Ziekenverpleging en de stichting van een Spaarbank. Anton Royaards trad nog in hetzelfde jaar terug als burgemeester om te worden opgevolgd door Jhr.Mr.W.F.Roëll. Tijdens de inwijding van het gemeentehuis werden diverse cadeaus aangeboden: mevrouw Royaards bood namens 232 Scherpenzeelse vrouwen een klok aan; gemeentesecretaris de heer H.J.Knoppers schonk namens de ambtenaren een aantal tinnen asbakken omdat de vergaderingen het vlotst en vriendelijkst verlopen onder rookgenot...; Mr.J.S.Royaards, broer van de burgemeester en lid van het bestuur van de Spaarbank, bood namens de bank het gemeentebestuur een parketvloer en vloerkleed in de Raadzaal en een parketvloer in de Burgemeesterskamer aan. De zittingen van de Spaarbank vonden

voorheen plaats in het gemeentehuis en ook in het nieuwe onderkomen huurde de Spaarbank voor 50 gulden per jaar een vergaderruimte. Kort na de ingebruikname van het gemeentehuis moesten belastingbetalers buiten voor het open raam van de veldwachterswoning wachten om hun belasting te voldoen bij de ontvanger die daar zetelde. De Scherpenzeelers spraken er schande van en de mooie gedachte van de Commissaris der Koningin leek ver te zoeken. Een raadscommissie die een jaar na de oplevering de gang van zaken rond de bouw en inrichting van het gemeentehuis onderzocht concludeerde dat er veel teveel geld was besteed aan de inrichting van het gebouw (15.000 gulden) en dat er van soberheid geen sprake was.

Helaas is het gemeentehuis geen lang leven beschoren geweest, in de meidagen van 1940 werd het totaal verwoest. Van 22 mei 1940 tot en met 1 mei 1942 werd een gedeelte van Huize Scherpenzeel ingericht als gemeentehuis

en voor 1200 gulden per jaar gehuurd van mevrouw Royaards, haar echtgenoot Anton Royaards is in 1932 overleden. Ook het Bouwbureau, de Grebbecommissie, het politiebureau en het postkantoor waren daar toen gehuisvest.

Een nieuw gemeentehuis

In tussentijd verrees iets ten westen van de plaats van het oude onderkomen tijdens de wederopbouw een nieuw gemeentehuis dat werd gebouwd in de stijl van de Delftse School, de bouwstijl waarin alle wederopbouwhuizen in Scherpenzeel werden gebouwd. Architect was W.Gerretsen uit Arnhem. Stonden voorheen het Van Naamenhuis en de Bewaarschool nog schuin voor het oude pand, in 1941 verdween alle bebouwing voor het nieuwe gemeentehuis. De aankoop van deze in de meidagen grotendeels verwoeste panden met bijbehorende grond was niet zo eenvoudig, omdat deze onroerende goederen aan 17 eigenaren toebehoorden. Ze werden vertegenwoordigd door de heer S.van Citters.

De bouwkosten van het nieuwe gemeentehuis bedroegen samen met de inrichting ruim 65.000 gulden, waarvan een belangrijk deel werd betaald door het Rijk. Het werd op 2 mei 1942 in gebruik genomen. In de kelder bevonden zich het

gemeentearchief, de verwarmingsketel en de opslag voor kolen. Op de begane grond waren de burgemeesterskamer, de secretarie, politiebureau en arrestantencellen en ook de woning van de groepscommandant van de politie. De raadzaal was op de eerste verdieping. Op 1 oktober 1944 werd een gedeelte (de burgemeesterskamer en het distributielokaal) door de Duitsers gevorderd, ze vertrokken met stille trom op 17 april 1945. Na de oorlog werd in 1954 de secretarie ten koste van een arrestantencel uitgebreid. Door een toename van het aantal ambtenaren ten gevolge van de bevolkingstoename (mede door de grenswijziging van 1960) werd er in 1962 grondig verbouwd door aannemer Blijleven uit Veenendaal. De technische dienst van de gemeente kreeg 3 kamers op de eerste etage, de arrestantencel werd de nieuwe kluis, de secretarie werd verder uitgebreid en de woning van de politiecommandant werd ingenomen door de conciërge/gemeentebode. Het politiebureau verhuisde kort daarna naar het gerestaureerde Hooge Huys.

Huize Scherpenzeel

In 1969 vertrokken de toenmalige bewoners van Huize Scherpenzeel en binnen de kortste keren verpauperden Huize Scherpenzeel en het bijbehorende Koetshuis. De teloorgang van wat eens een statig en voornaam

huis was, was iedereen een doorn in het oog. In 1975 kon de gemeente Scherpenzeel het huis onder bepaalde condities voor 350.000 gulden van

de erfgenamen van mevrouw Royaards kopen. Het Huis moest worden gerestaureerd, de gemeente mocht het niet binnen vijftig jaar verkopen en het park bij het Huis moest behouden worden en toegankelijk blijven. Huize Scherpenzeel werd in hetzelfde jaar Rijksmonument. Eerst werd het Koetshuis gerestaureerd o.l.v. architect Y. Kok en in 1979 door de dienst gemeentewerken in gebruik genomen, terwijl ook de raadsvergaderingen hier voortaan plaatsvonden. De opening werd verricht door Prinses Beatrix en Prins Claus. Kort hierna begon de restauratie van het Huis door de zoon van architect Kok en aannemer Hulshof. De restauratie duurde van zomer 1980 tot eind 1982. Op 27 mei 1983 was de officiële opening door mr. W.J.Geertsema, Commissaris der Koningin in Gelderland. In de kelder waren o.a. archief, kluis, kantine en drukkerij ondergebracht; op de hoofdverdieping burgerzaken, juridische zaken, chef algemene zaken en trouwzaal en op de eerste verdieping wethouders-, secretaris- en burgemeesterskamer. Ten slotte was de afdeling financiën op zolder gehuisvest. Voor de inrichting kon de gemeente ook gebruik maken van meubilair dat tot de inventaris van Huize Scherpenzeel behoorde en door de erfgenamen in bruikleen werd geschonken. Toen de gemeente het oude gemeentehuis verliet, werd het pand verbouwd en werd het in 1983 in gebruik genomen door de afdeling Welzijn, het C.M.D. en het Welzijnsteam.

Buitenplaats

Omdat Huize Scherpenzeel niet langer voldeed als gemeentehuis, kwam het gemeentebestuur in 1996 met het idee elders in het dorp een nieuw gemeentehuis te bouwen. Een besluit dat bij veel inwoners niet in goede aarde viel. Daarom formeerde de gemeente in 1998 een stuurgroep die moest onderzoeken of in het park bij Huize Scherpenzeel een oplossing voor het huisvestingsprobleem mogelijk was. Verschillende varianten werden aan de bevolking gepresenteerd, de voorkeur van de stuurgroep ging uit naar nieuwbouw buiten het park. Daar bleken de Scherpenzeelers echter anders over te denken: zij wilden dat het gemeentehuis centraal in het dorp gevestigd bleef. Om de burgers tegemoet te komen, besloot B&W een voorstel tot nieuwbouw op de plaats van het oude gemeentehuis aan de Dorpsstraat te doen, maar ze kwam daar al snel op terug en wilde nieuwbouw aan De Dreef realiseren. In september 1999 stemde de gemeenteraad unaniem voor dit voorstel en in het daarop volgende jaar werd dit besluit door de voltallige gemeenteraad nog eens

bekrachtigd. Toch liep het allemaal anders. In 2002 dienden 1253 Scherpenzelers een verzoek in om een referendum te houden over de bouw van een nieuw gemeentehuis. Dat referendum kwam er niet, net zo min als het nieuwe gemeentehuis aan De Dreef. Onder de Scherpenzelers was te weinig draagvlak voor nieuwbouw aan de rondweg. Aanvankelijk bleef het college bij haar eerder genomen besluit, maar toen in november 2002 de meerderheid van de gemeenteraad de plannen naar de prullenbak verwees, was daarmee de bouw van een nieuw gemeentehuis aan De Dreef definitief van de baan. Het gemeentebestuur moest op zoek naar alternatieven, waarbij vooral de toegankelijkheid van het park met Huize Scherpenzeel gewaarborgd diende te blijven. In 2003 werd een

kantoorgebouw aan de Stationsweg gehuurd waar een groot deel van de gemeentelijke organisatie in het voorjaar van dat jaar naar toe verhuisde. Later in hetzelfde jaar besloot de gemeenteraad geen krediet beschikbaar te stellen voor

aanpassingen aan Huize Scherpenzeel. Inmiddels zijn alle afdelingen verhuisd naar Buitenplaats aan de Stationsweg. Huize Scherpenzeel met Koetshuis en Poorthuis werden in 2005 door Geldersch Landschap en Geldersche Kasteelen in erfpacht verworven. Zij heeft de drie panden verhuurd, een gedeelte van het Koetshuis aan onze vereniging.

Wim van den Berg.

Bronnen:

1. De Holevoet.
2. Gemeentearchief Scherpenzeel.
3. H.M. van Woudenberg.
4. H. Schipper, Geschiedenis van het dorp Scherpenzeel.
5. Drs. M.A Prins-Schimmel, Huize Scherpenzeel,

De geschiedenis van versterkt huis tot gemeentehuis, 1983.

6. Scherpenzeelse Krant.

DORPSSTRAATSCHOOL (1940-1980)

Op een koude avond in februari 1940 wordt aan de bewoners van Scherpenzeel vol trots de nieuwe openbare school getoond. De nieuwe school is gebouwd achter de oude school aan de Dorpsstraat. Er is veel belangstelling, ondanks het weer en de mobilisatie.

Het is een modern gebouw met vier lokalen (*foto hiernaast*), twee beneden en twee boven. De lambrisering van de gangen, lokalen en w.c.'s zijn bekleed met groen beton-emaille. Aan de wanden van

de lokalen hangen mooie schoolplaten. De leerlingen leren niet meer schrijven met een griffel en lei maar met potlood en papier. Het allermodernste is toch wel de op kolen gestookte verwarming. De vloeren van de lokalen zijn van hout en de vloeren van de gangen en w.c.'s zijn bekleed met tegels van 10 x 10 cm. Het schoolplein is half betegeld en half onbetegeld. Op dit schoolplein wordt nog steeds het oude spel *galla* gespeeld (*een soort tikkertje*). Door oudere jongens wordt stiekem in een hoekje gepleierd. Niet met platte steentjes maar met centen. Knikkers worden gekocht bij het winkeltje van Celia aan de Dorpsstraat.

Tot mei 1940 zitten de Nederlandse soldaten in het oude schoolgebouw. Daarna wordt het in 1941 afgebroken.

De Dorpsstratschool is 40 jaar later afgebroken. Op deze plek staat nu Huis ter Wheme.

In ons fotoarchief hebben wij wel wat schoolfoto's uit de jaren veertig en het begin van de jaren vijftig. Van de andere jaren ontbreken schoolfoto's. Heeft u nog schoolfoto's van de Dorpsstratschool uit die jaren kom dan gezellig langs op dinsdagavond. Wij kunnen ze scannen. Misschien weet u nog wat namen of heeft u herinneringen aan uw schooltijd op de Dorpsstratschool.

WINTERWANDELING EN ERWTENSOEP TIJDENS OPEN DAG 26 FEBRUARI 2011

In het Koetshuis zal tijdens de open dag op 26 februari een tentoonstelling worden ingericht met als thema 'Winter in Scherpenzeel'. Voorwerpen en foto's die te maken hebben met de winter, zullen worden verzameld en geëxposeerd.

Op deze middag wordt u in de gelegenheid gesteld deel te nemen aan een winterwandeling, waarbij we uiteraard ook even stilstaan bij de voormalige ijskelder in het park bij Huize Scherpenzeel waarvan de fundering nog goed zichtbaar is. De wandeling zal ieder uur van start gaan. U kunt natuurlijk ook lekker binnen blijven bij de warme kachel in het documentatiecentrum en genieten van de vele fotoalbums en voorwerpen die tot de collectie van onze vereniging behoren.

Voor iedereen staat er deze middag in ieder geval een dampende kop erwtensoep klaar! U bent tussen 13.00-17.00 uur van harte welkom.

Henny Wesselink en Ria van Ede zwieren op de ijsbaan in Scherpenzeel, 1947.

--✂-----✂-----✂-----✂-----✂-----

Ondergetekende, Dhr/ Mevr.: _____

Straat en huisnummer: _____

Postcode + woonplaats: _____

E-mailadres: _____

geeft zich op als lid van de Vereniging "Oud-Scherpenzeel" tegen een contributie van € 15,00 per jaar.

Handtekening: _____

HISTORISCHE KERSTGROET

Kerstgroet van de Grebbecommissie

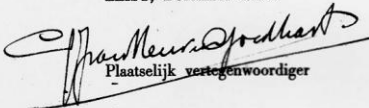
*V*erleden jaar, toen de dagen kort en donker geworden waren, hebt gij het feest der geboorte van onzen Heer en Heiland, Jezus Christus, het Licht der wereld, den Vorst des vredes, mogen vieren in Uw eigen, vertrouwde huis. Ons vaderland was gespaard gebleven voor de ramp van den verwoestenden krijg, en wij allen mochten het Kerstfeest vieren in ootmoedige dankbaarheid, vol hoop nog op het behoud van den vrede.

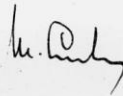
Sindsdien is het oorlogsgerucht ook over ons land gevaren, en zwaar was het offer, dat in de vijf krijgsdagen, ter verdediging van ons vrije volksbestaan, gevraagd werd, ook van U: gij hebt uw eigen, veilig thuis verloren.

Weer nadert Kerstmis. Weer roepen donkere dagen en lange nachten ons tot bezinning op de diepe betekenis van het „Vrede op aarde, in de menschen een welbehagen”. Maar hoeveel zwaarder dan verleden jaar zal die bezinning U vallen, nu gij vrede moet vinden in het bittere lot, dat u werd beschoren; nu gij Kerstfeest viert in een noodverblijf, wellicht niet ver van de puinhoopen van wat eens Uw huis was.

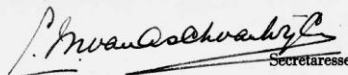
Ons volk verstaat en deelt het leed, dat kwam over U en de Uwen, gelijk het de hunkering van Uw hart naar de herrijzing van Uw veilig thuis deelt en verstaat; en het heeft een vast vertrouwen op uitkomst uit deze bange tijden. Maar dat vertrouwen voor de toekomst van ons vaderland wortelt in een onwrikbaar geloof in Hem, Wiens wegen zoo hoog zijn boven die der menschen als de hemel is boven de aarde. „Die wolken, lucht en winden wijst spoor en loop en baan, zal ook wel wegen vinden, waarlangs Uw voet kan gaan”. Moge die zekerheid Uw onvervreemdbaar deel zijn in deze donkere dagen. Dan zal ook voor U het Licht schijnen in de duisternis en Kerstmis zal U bezielen met nieuw geloof en nieuwe hoop.

ZEIST, December 1940.

Plaatselijk vertegenwoordiger

Voorzitter

Secretaresse

*Bestuur en redactie wensen u
goede kerstdagen en
een voorspoedig 2011.*

PROJECTBUREAU

! SVGV ,

SAMEN VERNIEUWEN IN DE GELDERSE VALLEI EN EEMLAND

WWW • WANTBUITENGEBEURTHET • NL

